

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

21 septembrie 2016*

„Recurs — Fondurile de coeziune — Reducerea sprijinului financiar — Procedura de adoptare a deciziei de către Comisia Europeană — Existența unui termen — Nerespectarea termenului stabilit — Consecințe”

În cauza C-139/15 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 24 martie 2015,

Comisia Europeană, reprezentată de S. Pardo Quintillán și de D. Recchia, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Regatul Spaniei, reprezentat de A. Rubio González, în calitate de agent,

reclamant în primă instanță,

susținut de:

Regatul Țărilor de Jos, reprezentat de B. Koopman și de M. Bulterman, în calitate de agenți,

intervenient în recurs,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul F. Biltgen (raportor), președinte de cameră, domnul A. Borg Barthet și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Comisia Europeană solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 20 ianuarie 2015, Spania/Comisia (T-109/12, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2015:29), prin care acesta a anulat Decizia C(2011) 9992 a Comisiei din 22 decembrie 2011 privind reducerea ajutorului acordat în cadrul Fondului de coeziune proiectelor „Acțiuni de punere în aplicare în cadrul dezvoltării etapei a doua a planului director de gestionare a deșeurilor solide urbane în comunitatea autonomă Extremadura” (CCI 2000.ES.16.C.PE.020), „Emisare: bazinul mediu Getafe și bazinul inferior al Arroyo Culebro (bazinul râului Tajo-Asanare)” (CCI 2002.ES.16.C.PE.002), „Reutilizarea apelor tratate pentru irigarea zonelor verzi în Santa Cruz de Tenerife” (CCI 2003.ES.16.C.PE.003) și „Asistență tehnică pentru studiul și redactarea proiectului de aprovizionare cu apă în Mancomunidad de Algodor și de extindere a aprovizionării” (CCI 2002.ES.16.C.PE.040) (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

I – Cadrul juridic

- 2 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1164/94 al Consiliului din 16 mai 1994 de creare a Fondului de coeziune (JO 1994, L 130, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1264/1999 al Consiliului din 21 iunie 1999 (JO 1999, L 161, p. 57) și prin Regulamentul (CE) nr. 1265/1999 al Consiliului din 21 iunie 1999 (JO 1999, L 161, p. 62) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1164/94 modificat”):

„Fondul acordă o contribuție financiară proiectelor care contribuie la realizarea obiectivelor stabilite în Tratatul privind Uniunea Europeană, în domeniul mediului și în cel al rețelelor transeuropene de infrastructuri de transport din statele membre al căror produs național brut pe cap de locuitor, măsurat pe baza parităților puterii de cumpărare, este mai mic de 90 % din media comunitară și care au instituit un program pentru îndeplinirea condițiilor de convergență economică prevăzute la articolul [126 TFUE].” [traducere neoficială]

- 3 Articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1164/94 modificat prevede:

„Proiectele finanțate de fond trebuie să fie conforme dispozițiilor tratatelor, actelor adoptate în temeiul acestora și politicilor comunitare, inclusiv cele care privesc protecția mediului, transporturile, rețelele transeuropene, concurența și atribuirea contractelor de achiziții publice.” [traducere neoficială]

- 4 Articolul 12 din Regulamentul nr. 1164/94 modificat are următorul cuprins:

„(1) Fără a aduce atingere responsabilității Comisiei privind execuția bugetului general al Comunităților Europene, statele membre își asumă responsabilitatea, în primă instanță, pentru controlul financiar al proiectelor. În acest scop, statele membre adoptă, printre altele, următoarele măsuri:

[...]

- (c) se asigură că proiectele sunt gestionate în conformitate cu reglementările comunitare aplicabile și că fondurile puse la dispoziția lor sunt utilizate în conformitate cu principiile bunei gestiuni financiare;

[...]” [traducere neoficială]

- 5 Anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, privind „[d]ispoziții de punere în aplicare”, cuprinde un articol H, intitulat „Corecții financiare”, care prevede:

„(1) În cazul în care, după ce a efectuat verificările necesare, Comisia conchide că:

- (a) aplicarea unui proiect nu justifică nici în parte, nici în totalitate sprijinul acordat, inclusiv atunci când nu sunt respectate unele dintre condițiile prevăzute în decizia de acordare a sprijinului, și mai ales o modificare importantă care afectează natura sau condițiile de punere în aplicare a proiectului pentru care nu a fost solicitată aprobarea Comisiei sau
- (b) există o neregulă în ceea ce privește sprijinul din fond, iar statul membru în cauză nu a adoptat măsurile de corecție necesare,

Comisia suspendă sprijinul alocat proiectului în cauză și solicită, indicând motivele, ca statul membru să își prezinte observațiile într-un anumit termen.

În cazul în care statul membru contestă observațiile formulate de Comisie, statul membru este invitat la o audiere la Comisie, în cursul căreia cele două părți se străduiesc să ajungă la un acord cu privire la observațiile și concluziile la care trebuie să se ajungă.

- (2) La expirarea termenului stabilit de Comisie, cu respectarea procedurii aplicabile, în lipsa unui acord și ținând seama de observațiile eventuale ale statului membru, Comisia decide, în termen de trei luni:

[...]

- (b) efectuarea corecțiilor financiare necesare, cu alte cuvinte desființarea în totalitate sau în parte a sprijinului acordat proiectului.

Aceste decizii trebuie să respecte principiul proporționalității. La stabilirea quantumului corecției, Comisia ține seama de natura neregulii sau de modificarea și întinderea impactului financiar potențial al eventualelor deficiențe ale sistemelor de gestiune sau de control. Orice reducere sau desființare a sprijinului determină recuperarea sumelor plătite în mod nejustificat.

[...]

- (4) Comisia adoptă norme detaliate de punere în aplicare a alineatelor (1), (2) și (3) și le comunică spre informare statelor membre și Parlamentului European.” [traducere neoficială]

- 6 Articolul 18 din Regulamentul (CE) nr. 1386/2002 al Comisiei din 29 iulie 2002 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1164/94 privind sistemele de gestionare și de control pentru asistența acordată din Fondul de coeziune și procedura de efectuare a corecțiilor financiare (JO 2002, L 201, p. 5, Ediție specială, 14/vol. 1, p. 67) are următorul cuprins:

„(1) Termenul în care statul membru respectiv poate răspunde unei solicitări emise în temeiul articolului H alineatul (1) primul paragraf din anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1164/94 pentru a-și prezenta observațiile este de două luni, cu excepția cazurilor justificate corespunzător în care Comisia poate stabili un termen mai lung.

(2) În cazul în care Comisia propune corecții financiare prin extrapolare sau pe o bază forfetară, statului membru i se oferă posibilitatea să demonstreze, printr-o examinare a dosarelor în cauză, că amploarea reală a neregulii a fost mai redusă decât cea estimată de către Comisie. De comun acord cu Comisia, statul membru poate limita amploarea examinării la o proporție corespunzătoare sau la un eșantion din dosarele respective.

Cu excepția cazurilor justificate corespunzător, termenul acordat pentru această examinare nu depășește o perioadă suplimentară de două luni după termenul de două luni menționat la alineatul (1). Rezultatele unei astfel de examinări sunt analizate conform procedurii prevăzute în articolul H alineatul (1) al doilea paragraf din anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1164/94. Comisia ține cont de orice dovezi prezentate de statul membru în aceste termene.

(3) Ori de câte ori statul membru ridică obiecțiuni cu privire la observațiile Comisiei și are loc o audiere în temeiul articolului H alineatul (1) al doilea paragraf din anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1164/94, perioada de trei luni în care Comisia poate să adopte o decizie în temeiul articolului H alineatul (2) din anexa II la regulamentul în cauză se calculează de la data audierii.” [traducere neoficială]

- 7 Modul de redactare a articolului H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat diferă în funcție de versiunile lingvistice ale acestei dispoziții. Astfel, din versiunea în limba franceză a acesteia, în temeiul căreia, în lipsa unui acord între părți, Comisia decide „în termen de trei luni”, rezultă că acest termen de trei luni privește adoptarea deciziei de corecție financiară. În schimb, în alte versiuni lingvistice ale aceleiași dispoziții, termenul menționat de trei luni privește lipsa acordului dintre părți.
- 8 Articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1386/2002, care face trimitere expresă la articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, prevede că Comisia dispune, în temeiul acestui articol H alineatul (2), de un termen de trei luni pentru a adopta o decizie de corecție financiară și că acest termen începe să curgă de la data audierii. Reiese din ansamblul versiunilor lingvistice ale acestui articol 18 alineatul (3) că ele nu prezintă nicio disparitate în formularea acestei dispoziții.
- 9 Regulamentul nr. 1164/94 modificat era aplicabil în perioada 2000-2006. În ceea ce privește Regulamentul nr. 1386/2002, acesta se aplica, în temeiul articolului 1, în cazul acțiunilor aprobate pentru prima dată după 1 ianuarie 2000.
- 10 Conform articolului 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1164/94 modificat, acesta trebuia reexaminat cel târziu la 31 decembrie 2006.
- 11 Astfel, Regulamentul nr. 1164/94 modificat a fost abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 1084/2006 al Consiliului din 11 iulie 2006 de creare a Fondului de coeziune și de abrogare a Regulamentului nr. 1164/94 (JO 2006, L 210, p. 79, Ediție specială, 14/vol. 2, p. 118).
- 12 Potrivit articolului 5 din Regulamentul nr. 1084/2006, „[p]rezentul regulament nu afectează continuarea sau modificarea, inclusiv anularea totală sau parțială, a proiectelor sau a altor forme de intervenție aprobate de Comisie pe baza Regulamentului (CE) nr. 1164/94 care se aplică de la această dată acestei intervenții sau acestor proiecte până la finalizarea lor”.
- 13 Conform articolului 6 din Regulamentul nr. 1084/2006, Regulamentul nr. 1164/94 modificat se abrogă „[f]ără a aduce atingere dispozițiilor articolului 105 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1083/2006 [al Consiliului din 11 iulie 2006 de stabilire a anumitor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1260/1999 (JO 2006, L 210, p. 25, Ediție specială, 14/vol. 2, p. 64] și ale articolului 5 din prezentul regulament”.
- 14 Potrivit articolului 100 din Regulamentul nr. 1083/2006, intitulat „Procedură”:

„(1) Înainte de a decide cu privire la o corecție financiară, Comisia deschide procedura informând statul membru în ceea ce privește concluziile sale provizorii și invitând statul membru respectiv să își prezinte observațiile în termen de două luni.

În cazul în care Comisia propune o corecție financiară pe baza unei extrapolări sau a unei rate forfetare, statul membru are posibilitatea să demonstreze, prin examinarea documentelor în cauză, că nivelul real al neregularității este mai mic decât evaluarea Comisiei. În acord cu aceasta din urmă, statul membru poate să limiteze domeniul de aplicare al acestei examinări la o parte sau un eșantion adecvat din documentele în cauză. Cu excepția cazurilor justificate corespunzător, termenul pentru efectuarea acestei examinări nu depășește termenul de două luni după perioada de două luni menționată la primul paragraf.

(2) Comisia ține seama de orice element furnizat de statul membru în termenele menționate la alineatul (1).

(3) În cazul în care statul membru nu acceptă concluziile provizorii ale Comisiei, aceasta din urmă îl invită la o audiere pe parcursul căreia cele două părți se străduiesc, în spiritul cooperării fondate pe parteneriat, să ajungă la un acord privind observațiile și concluziile care rezultă din aceasta.

(4) În cazul unui acord, statul membru poate să reutilizeze fondurile comunitare în cauză în conformitate cu articolul 98 alineatul (2) al doilea paragraf.

(5) În absența acordului, Comisia decide cu privire la corecția financiară în cele șase luni care urmează datei audierii, ținând seama de toate informațiile și observațiile prezentate pe parcursul procedurii. În cazul în care audierea nu are loc, perioada de șase luni începe în două luni de la data trimiterii de către Comisie a scrisorii de invitație.”

15 Articolul 105 din Regulamentul nr. 1083/2006, intitulat „Dispoziții tranzitorii”, prevede:

„(1) Prezentul regulament nu afectează continuarea sau modificarea, inclusiv eliminarea totală sau parțială, a unei intervenții cofinanțate din fondurile structurale sau a unui proiect cofinanțat din Fondul de coeziune, aprobat de Comisie pe baza Regulamentelor (CEE) nr. 2052/88 [...], (CEE) nr. 4253/88 [...], [...] nr. 1164/94 [...] și (CE) nr. 1260/1999, sau a oricărei alte legi aplicabile acestei intervenții la 31 decembrie 2006, care se aplică din acel moment intervenției sau proiectului respectiv până la finalizarea sa.

(2) Pentru a decide în ceea ce privește programele operaționale, Comisia ține seama de intervențiile cofinanțate din fondurile structurale sau de proiectele cofinanțate din Fondul de coeziune aprobate de Consiliu sau de Comisie înainte de intrarea în vigoare a prezentului regulament și cu impact financiar pe parcursul perioadei incluse în programele operaționale.

(3) Prin derogare de la articolul 31 alineatul (2), de la articolul 32 alineatul (4) și de la articolul 37 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1260/1999, părțile din sumele angajate pentru intervențiile cofinanțate din [Fondul european de dezvoltare regională (FEDER)] și din [Fondul social european (FSE)] aprobate de Comisie între 1 ianuarie 2000 și 31 decembrie 2006 și pentru care declarația certificată de cheltuieli efectiv suportate, raportul final de execuție și declarația menționată la articolul 38 alineatul (1) litera (f) din regulamentul respectiv nu au fost transmise Comisiei în cele cincisprezece [luni] care au urmat ultimei date de eligibilitate a cheltuielilor menționate în decizia de acordarea unei contribuții din fonduri se dezangajează din oficiu de către Comisie după șase luni de la data limită și permit rambursarea sumelor acordate în mod necorespunzător.

Se exclud de la calcularea sumei dezangajate din oficiu sumele care corespund unor operațiuni și programe care fac obiectul unei suspendări în temeiul unei proceduri legale sau al unei căi de atac administrative cu efect suspensiv.”

- 16 Articolul 108 din Regulamentul nr. 1083/2006, intitulat „Intrare în vigoare”, prevede la primul și la al doilea paragraf:

„Prezentul regulament intră în vigoare în ziua următoare datei publicării sale în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Dispozițiile articolelor 1-16, 25-28, 32-40, 47-49, 52-54, 56, 58-62, 69-74, 103-105 și 108 se aplică de la data intrării în vigoare a prezentului regulament numai pentru programele din perioada 2007-2013. Celelalte dispoziții sunt aplicabile de la 1 ianuarie 2007.”

- 17 Regulamentul nr. 1083/2006 a fost abrogat prin Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului nr. 1083/2006 (JO 2013, L 347, p. 320, și rectificare în JO 2016, L 200, p. 140).

- 18 Articolul 145 din Regulamentul nr. 1303/2013 prevede:

„(1) Înainte de a lua o decizie privind o corecție financiară, Comisia deschide procedura prin informarea statului membru cu privire la concluziile sale provizorii, cerând statului membru să-și prezinte observațiile în termen de două luni.

(2) În cazul în care Comisia propune o corecție financiară pe baza unei extrapolări sau a unei rate forfetare, statul membru are posibilitatea să demonstreze, prin examinarea documentelor în cauză, că nivelul real al neregulii este mai mic decât cel din evaluarea Comisiei. De comun acord cu Comisia, statul membru poate limita sfera de cuprindere a acestei examinări la o proporție corespunzătoare sau la un eșantion adecvat din respectiva documentație. Cu excepția cazurilor justificate corespunzător, termenul acordat pentru această examinare nu depășește o perioadă suplimentară de două luni după termenul de două luni menționat la alineatul (1).

(3) Comisia ia în considerare orice probă prezentată de statul membru în termenele prevăzute la alineatele (1) și (2).

(4) În cazul în care nu acceptă concluziile provizorii ale Comisiei, statul membru este invitat de Comisie să participe la o audiere cu scopul de a se garanta că toate informațiile și observațiile relevante sunt disponibile și stau la baza concluziilor Comisiei privind aplicarea corecției financiare.

(5) În cazul unui acord, fără a aduce atingere alineatului (7) din prezentul articol, statul membru poate reutiliza fondurile respective sau [Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM)] în conformitate cu articolul 143 alineatul (3).

(6) În scopul aplicării corecțiilor financiare, Comisia ia o decizie, prin acte de punere în aplicare, în termen de șase luni de la data audierii sau de la data primirii informațiilor suplimentare, în cazul în care statul membru este de acord să prezinte astfel de informații suplimentare în urma audierii. Comisia ține cont de toate informațiile și observațiile prezentate pe parcursul procedurii. În cazul în care nu are loc nicio audiere, perioada de șase luni începe la două luni după data trimiterii de către Comisie a scrisorii de invitație la audiere.

(7) În cazul în care Comisia, în exercitarea responsabilităților ce îi revin conform articolului 75, sau Curtea de Conturi Europeană detectează nereguli care demonstrează existența unei deficiențe semnificative în funcționarea sistemelor de gestiune și control, corecția financiară aferentă reduce contribuția din partea fondurilor sau din FEPAM la programul operațional.

Primul paragraf nu se aplică în cazul unei deficiențe semnificative în funcționarea eficace a unui sistem de gestiune și control care, înainte de a fi detectată de Comisie sau de Curtea de Conturi Europeană:

- (a) a fost identificată în declarația de management, raportul anual de control sau opinia de audit prezentată Comisiei în conformitate cu articolul 59 alineatul (5) din Regulamentul financiar sau în alte rapoarte de audit ale autorității de audit prezentate Comisiei și au fost luate măsuri adecvate;
- (b) a făcut obiectul unor măsuri adecvate de remediere aplicate de statul membru.

Evaluarea deficiențelor semnificative în funcționarea eficace a unui sistem de gestiune și control se bazează pe legislația aplicabilă în momentul în care au fost depuse declarațiile de management, rapoartele anuale de control și opiniile de audit relevante.

Atunci când decide asupra unei corecții financiare, Comisia:

- (a) respectă principiul proporționalității, ținând seama de natura și gravitatea deficienței semnificative în funcționarea eficace a unui sistem de gestiune și control și de implicațiile ei pentru bugetul Uniunii;
 - (b) pentru aplicarea unei corecții forfetare sau extrapolate, exclude cheltuielile neconforme detectate anterior de statul membru care au făcut obiectul unor ajustări în conturi în conformitate cu articolul 139 alineatul (10) și cheltuielile supuse unei evaluări în curs privind legalitatea și regularitatea lor în conformitate cu articolul 137 alineatul (2);
 - (c) ține seama de corecțiile forfetare sau extrapolate aplicate cheltuielilor de statele membre pentru alte deficiențe semnificative atunci când determină riscul rezidual pentru bugetul Uniunii.
- (8) Normele specifice fondurilor pentru FEPAM pot stabili norme de procedură suplimentare pentru corecțiile financiare menționate în articolul 144 alineatul (7).”

19 În temeiul articolului 154 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1303/2013, articolul 145 din acesta se aplică de la 1 ianuarie 2014.

II – Istoricul litigiului și decizia în litigiu

20 Istoricul litigiului este descris la punctele 1-9 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

21 Prin Deciziile C(2001) 531 din 16 martie 2001, C(2002) 4269 din 4 decembrie 2002, C(2003) 1545 din 6 mai 2003 și C(2002) 4692 din 27 decembrie 2002, Comisia a acordat un ajutor financiar în temeiul Fondului de coeziune în favoarea a patru proiecte puse în aplicare de Regatul Spaniei.

22 Este vorba despre următoarele proiecte:

- „[a]cțiuni de punere în aplicare în cadrul dezvoltării etapei a doua a planului director de gestionare a deșeurilor solide urbane în comunitatea autonomă Extremadura” (CCI 2000.ES.16.C.PE.020) (denumit în continuare „primul proiect”);
- „[e]misare: bazinul mediu Getafe și bazinul inferior al Arroyo Culebro (bazinul râului Tajo-Asanare)” (CCI 2002.ES.16.C.PE.002) (denumit în continuare „al doilea proiect”);

- „[r]eutilizarea apelor tratate pentru irigarea zonelor verzi în Santa Cruz de Tenerife” (CCI 2003.ES.16.C.PE.003) (denumit în continuare „al treilea proiect”) și
 - „[a]sistență tehnică pentru studiul și redactarea proiectului de aprovizionare cu apă în Mancomunidad de Algodor și de extindere a aprovizionării” (CCI 2002.ES.16.C.PE.040) (denumit în continuare „al patrulea proiect”);
- 23 După ce a primit din partea autorităților spaniole o declarație privind încheierea fiecăruia dintre aceste proiecte, Comisia le-a adresat, prin scrisorile din 29 mai 2007, din 9 iunie 2008, precum și din 4 mai și din 27 noiembrie 2009, o propunere de încheiere care includea în fiecare caz o corecție financiară motivată de existența unor nereguli în raport cu reglementarea aplicabilă în materie de achiziții publice.
- 24 Întrucât autoritățile spaniole și-au manifestat dezacordul față de aceste propuneri de încheiere și i-au transmis informații suplimentare cu privire la aceste aspecte, Comisia le-a adresat observații suplimentare prin scrisorile din 21 ianuarie și din 21 iunie 2010, iar apoi le-a invitat la o audiere, care a avut loc la 14 iulie 2010.
- 25 Întrucât această audiere nu a permis părților să ajungă la un acord cu privire la ansamblul chestiunilor evocate, autoritățile spaniole au transmis noi informații Comisiei prin scrisorile din 15 și din 17 septembrie 2010.
- 26 La 22 decembrie 2011, Comisia a adoptat decizia în litigiu.
- 27 În această decizie, Comisia arată, cu titlu introductiv, că analiza documentației pe care a primit-o cu privire la proiectele în discuție i-a permis să identifice existența unor nereguli în raport cu reglementarea Uniunii și cu reglementarea națională în materie de achiziții publice.
- 28 Comisia prezintă în continuare neregulile identificate. Acestea vizează:
- în cazul contractelor din sfera primului proiect, faptul că s-a recurs la criteriile de adjudecare incompatibile, pe de o parte, cu articolul 30 din Directiva 93/37/CEE a Consiliului din 14 iunie 1993 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări (JO 1993, L 199, p. 54) și, pe de altă parte, cu o dispoziție de drept intern spaniol;
 - în cazul contractelor din sfera celui de al doilea proiect, faptul că s-a recurs la procedura negociată fără publicitate, cu încălcarea articolului 7 alineatul (3) litera (d) din Directiva 93/37;
 - în cazul contractelor din sfera celui de al treilea proiect, faptul că s-a recurs la procedura negociată fără publicitate, cu încălcarea articolului 7 alineatul (3) litera (d) din Directiva 93/37, precum și a articolului 6 din aceasta, și
 - în cazul contractelor din sfera celui de al patrulea proiect, faptul că s-a recurs la procedura negociată fără publicitate, cu încălcarea articolului 11 alineatul (3) literele (d) și (e) din Directiva 92/50/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de servicii (JO 1992, L 209, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 50).
- 29 Având în vedere aceste nereguli, decizia în litigiu a redus sprijinul financiar acordat din Fondul de coeziune cu următoarele sume:
- 623 135,74 euro pentru primul proiect;
 - 1 010 179,66 euro pentru al doilea proiect;

- 546 192,66 euro pentru al treilea proiect și
- 30 199,32 euro pentru al patrulea proiect.

III – Acțiunea în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 30 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 7 martie 2012, Regatul Spaniei a formulat o acțiune prin care solicita anularea deciziei în litigiu.
- 31 În susținerea acestei acțiuni, Regatul Spaniei a invocat trei motive, întemeiate pe încălcarea articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1386/2002, pe încălcarea articolului H din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, precum și pe nerespectarea principiului protecției încrederii legitime.
- 32 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a anulat decizia în litigiu.
- 33 În această privință, Tribunalul a amintit, în primul rând, la punctul 22 din hotărârea atacată, că Curtea a statuat deja că decurge dintr-o interpretare sistematică a reglementării relevante că adoptarea de către Comisie a unei decizii de corecție financiară în temeiul Fondului de coeziune este, începând din anul 2000, condiționată de respectarea unui anumit termen, a cărui durată variază în funcție de dispozițiile aplicabile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 76, 82, 83, 93 și 94, precum și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 76, 82, 83, 93 și 94).
- 34 Tribunalul a precizat, în continuare, la punctele 23-25 din hotărârea atacată că, astfel, în temeiul dispozițiilor coroborate ale articolului H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat și ale articolului 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1386/2002, termenul la expirarea căruia Comisia trebuie să adopte o decizie de corecție financiară era de trei luni de la data audierii (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 95, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 95). Tribunalul a considerat că, în conformitate cu articolul 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006, Comisia decide cu privire la corecția financiară în cele șase luni care urmează datei audierii, iar, în cazul în care audierea nu a avut loc, perioada de șase luni începe în două luni de la data trimiterii de către Comisie a scrisorii de invitație la audiere către statul membru vizat (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 96, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 96). Tribunalul a amintit de asemenea că, în temeiul articolului 145 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1303/2013, Comisia ia o decizie în termen de șase luni de la data audierii sau de la data primirii informațiilor suplimentare, în cazul în care statul membru este de acord să prezinte astfel de informații suplimentare în urma audierii, iar în cazul în care nu are loc nicio audiere perioada de șase luni începe la două luni după data trimiterii de către Comisie a scrisorii de invitație la audiere (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 97, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 97).
- 35 În acest context, Tribunalul a precizat la punctele 26 și 27 din hotărârea atacată că, deși Regulamentul nr. 1265/1999, care a modificat Regulamentul nr. 1164/94, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2000, din articolul 108 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1083/2006 rezultă, cu toate acestea, că articolul 100 din regulamentul amintit a devenit aplicabil începând de la 1 ianuarie 2007, inclusiv în cazul programelor anterioare perioadei 2007-2013. Tribunalul a arătat că acest lucru este, de altfel, conform cu principiul potrivit căruia normele de procedură se aplică imediat după intrarea lor în vigoare (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 98, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 98). Tribunalul a adăugat că, în ceea ce privește articolul 145 din Regulamentul nr. 1303/2013, acesta se

aplică, potrivit articolului 154 al doilea paragraf din regulamentul menționat, cu efect de la 1 ianuarie 2014 (Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 99, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 99).

- 36 Tribunalul a amintit, în al doilea rând, la punctul 28 din hotărârea atacată, că Curtea a decis că nerespectarea acestor termene de către Comisie constituie o încălcare a unor norme fundamentale de procedură care trebuie invocate din oficiu de instanța Uniunii (a se vedea Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 103 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 103 și jurisprudența citată).
- 37 La punctul 29 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că, în speță, audierea a avut loc la 14 iulie 2010, iar Comisia a adoptat decizia în litigiu la 22 decembrie 2011, astfel încât această instituție nu a respectat termenul de șase luni prevăzut la articolul 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006.
- 38 Tribunalul a adăugat, la punctele 30 și 31 din hotărârea atacată, că concluzia anterioară nu este repusă în discuție de observațiile prezentate de Comisie drept răspuns la o întrebare pe care i-a adresat-o cu privire la consecințele care trebuie deduse, în cadrul prezentei cauze, din Hotărârea Curții din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156), și din Hotărârea Curții din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), pronunțate în cursul procedurii în fața Tribunalului. În observațiile menționate, Comisia a arătat că aceste hotărâri ale Curții „enunță principiul general al existenței unui termen care curge începând de la data audierii, fără a se examina totuși rațiunea și scopul urmărit de dispoziția care stabilește *dies a quo* drept data organizării audierii, nici ipoteza unei posibile întreruperi a termenului”. Comisia a susținut în această privință că raționamentul Curții, amintit de Tribunal la punctele 22-27 din hotărârea atacată, nu se aplică decât în ipoteza „normală” în care statul membru vizat își adoptase poziția definitivă la data audierii organizate de Comisie, ipoteză în care Comisia dispune, așadar, de toate argumentele și elementele de fapt pe care statul membru vizat le formulează pentru a-și susține poziția și în care este, în consecință, în măsură să se pronunțe. Totuși, frecvent, Comisia acceptă continuarea dialogului după audiere, la cererea și în interesul statului membru vizat, iar în astfel de cazuri ar trebui să se considere că continuarea dialogului între părți întrerupe termenul acordat Comisiei pentru adoptarea deciziei, acesta neîncepând să curgă decât odată cu încheierea dialogului menționat.
- 39 Tribunalul a respins această argumentație pentru motivele următoare, care apar la punctele 32-36 din hotărârea atacată.
- 40 În primul rând, Comisia ar admite ea însăși aplicabilitatea *ratione temporis* a articolului 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006 în speță.
- 41 În al doilea rând, astfel cum rezultă din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156), și din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), această dispoziție ar impune Comisiei, în general, să adopte o decizie de corecție financiară în termen de șase luni de la data audierii organizate cu statul membru vizat. Aceasta nu ar prevedea decât o singură excepție de la regula menționată, respectiv cazul în care nu a existat nicio audiere. În schimb, ea nu ar avea în vedere o derogare aplicabilă în cazul în care Comisia și statul membru vizat ar intenționa să își continue dialogul ulterior audierii și ar diferi astfel de articolul 145 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1303/2013, care rezervă expres ipoteza avută în vedere de Comisie, dar care nu este aplicabilă decât de la 1 ianuarie 2014.
- 42 În al treilea rând, ar rezulta clar din interpretarea sistematică a dispozițiilor în discuție reținută de Curte că, deși termenul acordat Comisiei pentru a se pronunța a fost modificat de mai multe ori prin reglementarea aplicabilă, legiuitorul Uniunii a intenționat de fiecare dată să îi impună un termen precis, considerând că este atât în interesul Uniunii, cât și al statelor membre ca termenul procedurii de corecție financiară să fie previzibil, ceea ce ar presupune întocmirea unei decizii finale într-un

termen prestabilit, lăsându-se în același timp suficient timp Comisiei pentru adoptarea ei (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 84-86 și 88, precum și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 84-86 și 88).

- 43 S-ar deduce din aceste considerente că, deși Comisia și statul membru vizat convin să își continue dialogul ulterior audierii, o decizie finală de corecție financiară ar trebui să fie adoptată în termen de șase luni de la aceasta în toate cazurile în care articolul 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006 este aplicabil *ratione temporis*, spre deosebire de cele în care este aplicabil articolul 145 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1303/2013.
- 44 În al patrulea rând, ar reieși din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 10-12), și din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 10-12), că dialogul dintre părți a continuat ulterior audierii în cele două cauze în discuție, iar Comisia a adoptat decizia atacată în aceste cauze în discuție în mai puțin de șase luni ulterior finalului acestui dialog în una dintre ele, elemente de care Curtea ar fi ținut seama în mod evident dacă ar fi intenționat să limiteze sfera interpretării reținute în aceste hotărâri.
- 45 La punctul 37 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că, având în vedere totalitatea argumentelor de mai sus, decizia în litigiu nu a fost adoptată în mod valabil și, în consecință, trebuie anulată.

IV – Concluziile părților și procedura în fața Curții

46 Comisia solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate;
- trimiterea cauzei spre judecare Tribunalului și
- obligarea Regatului Spaniei la plata cheltuielilor de judecată.

47 Regatul Spaniei solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

48 Prin Decizia președintelui Camerei a zecea din 27 ianuarie 2016, a fost admisă cererea de intervenție în susținerea concluziilor Regatului Spaniei formulată de Regatul Țărilor de Jos.

V – Cu privire la recurs

49 În susținerea recursului, Comisia invocă două motive, întemeiate pe eroarea de drept săvârșită de Tribunal în ceea ce privește, cu titlu principal, stabilirea unui termen pentru adoptarea deciziei de corecție financiară și, în subsidiar, determinarea naturii acestui termen, precum și a efectelor care decurg din nerespectarea acestuia.

A – *Cu privire la primul motiv*

1. Argumentația părților

- 50 Prin intermediul primului motiv, Comisia consideră că Tribunalul a statuat în mod eronat că această instituție este obligată să adopte decizia de corecție financiară într-un anumit termen a cărui durată este determinată de reglementarea în vigoare la data la care a avut loc audierea dintre Comisie și statul membru vizat.
- 51 Acest motiv cuprinde două aspecte, Comisia susținând că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a stabilit că articolul 100 din Regulamentul nr. 1083/2006 era aplicabil în prezenta cauză în ceea ce privește procedura care trebuie urmată – și în special termenul care trebuie respectat – pentru a decide asupra unei corecții financiare, deși, în primul rând, dispoziția aplicabilă în speță ar fi fost articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat și, în al doilea rând, reglementarea relevantă a Uniunii nu ar prevedea niciun termen pentru adoptarea de către Comisie a unei decizii de corecție financiară.
- 52 Prin intermediul primului aspect al primului motiv, Comisia reproșează Tribunalului că a interpretat și a aplicat greșit dispozițiile tranzitorii din diferitele regulamente în cauză. Astfel, pe de o parte, Tribunalul ar fi încălcat domeniul de aplicare al articolului 105 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1083/2006, dispoziție din care ar reieși că proiectele cofinanțate în cadrul unui regim anterior adoptării unui nou regulament de bază în 2006 rămân integral supuse regimului menționat până la finalizarea lor, indiferent dacă este vorba despre continuarea sau despre modificarea lor, inclusiv despre eliminarea lor totală sau parțială. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi interpretat eronat articolul 108 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1083/2006.
- 53 Potrivit Comisiei, articolul 105 din Regulamentul nr. 1083/2006, cu titlul „Dispoziții tranzitorii”, prevede succesiunea în timp a actelor legislative privind Fondul de coeziune. Ar rezulta din articolul 108 din acest regulament, privind intrarea în vigoare a acestuia din urmă, că regulamentul menționat este aplicabil numai proiectelor cofinanțate și aprobate conform noilor reguli, aplicabile în perioada 2007-2013. Obiectivul acestui articol 108 ar fi amânarea aplicării anumitor dispoziții ale noului regulament de bază pentru o dată ulterioară intrării în vigoare stabilite la 1 august 2006, respectiv pentru 1 ianuarie 2007 în cazul programelor din perioada 2007-2013. Astfel, dispozițiile Regulamentului nr. 1083/2006 care ar fi aplicabile începând de la intrarea în vigoare a acestui regulament ar viza în esență programarea, în timp ce acelea care nu pot fi aplicate decât începând de la 1 ianuarie 2007 ar viza în principal gestiunea financiară și bugetară.
- 54 Aceste dispoziții tranzitorii specifice s-ar explica prin faptul că actele de bază privind Fondul de coeziune se referă în mod diferențiat la perioadele de programare succesive (2000-2006, 2007-2013, 2014-2020), care sunt legate de cadrele financiare ale Uniunii. De aceea, aceste acte de bază cuprind norme de drept substanțial și de procedură care privesc programarea, execuția și controlul contribuțiilor financiare plătite de Uniune în cadrul politicii de coeziune, iar aceste norme ar forma, pentru fiecare perioadă de programare, un ansamblu normativ indivizibil.
- 55 În aceste condiții, Tribunalul ar fi statuat în mod eronat la punctul 26 din hotărârea atacată că, în temeiul articolului 108 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1083/2006, articolul 100 din acesta este „aplicabil începând de la 1 ianuarie 2007, inclusiv în cazul programelor anterioare perioadei 2007-2013”. Astfel, conform articolului 105 din Regulamentul nr. 1083/2006, dispoziția procedurală aplicabilă *ratione temporis* corecției unui proiect aprobat, precum în speță, în cadrul perioadei de programare 2000-2006 ar fi nu articolul 100 alineatul (5) din regulamentul menționat, ci articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat.

- 56 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, Comisia subliniază că modul de redactare a articolului 100 din Regulamentul nr. 1083/2006 diferă de modul de redactare a articolului H din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat.
- 57 Astfel, potrivit alineatului (5) al acestui articol 100, în lipsa acordului dintre Comisie și statul membru, „Comisia decide cu privire la corecția financiară în cele șase luni care urmează datei audierii”.
- 58 În schimb, conform articolului H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, în versiunea în limba spaniolă, „la expirarea unui termen stabilit de Comisie, [...], în lipsa unui acord în termen de trei luni, Comisia decide”.
- 59 Această ultimă dispoziție nu ar prevedea, așadar, niciun termen în care Comisia trebuie să își adopte decizia, ci ar stabili numai un termen în care Comisia și statul membru vizat trebuie să se străduiască să ajungă la un acord. Inexistența unui termen în scopul adoptării unei decizii finale de corecție financiară ar fi confirmată de mai multe decizii ale Curții în ceea ce privește Fondul european de orientare și de garantare agricolă (FEOGA).
- 60 În consecință, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctul 22 din hotărârea atacată, că Comisia era obligată să adopte decizia de corecție financiară într-un termen determinat.
- 61 Regatul Spaniei consideră că al doilea aspect al primului motiv este inadmisibil, dat fiind că Comisia nu ar prezenta niciun argument juridic de natură să stabilească că punctele 22-27 din hotărârea atacată ar cuprinde o eroare de drept, ci s-ar limita să susțină că nu era obligată să adopte decizia în litigiu într-un anumit termen.
- 62 Potrivit acestui stat membru, aspectul menționat ar fi, în orice caz, nefondat.
- 63 În ceea ce privește primul aspect al acestui motiv, el ar fi inoperant, întrucât dispozitivul hotărârii atacate ar fi motivat corespunzător cerințelor legale, indiferent dacă termenul aplicabil în speță era cel de trei luni, prevăzut la articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, sau cel de șase luni, în temeiul articolului 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006. Aspectul menționat ar fi de asemenea nefondat.

2. Aprecierea Curții

- 64 Trebuie să se examineze în primul rând al doilea aspect al primului motiv, referitor la eroarea de drept pe care ar fi săvârșit-o Tribunalul prin faptul că a statuat că, începând din anul 2000, Comisia este obligată să respecte un anumit termen atunci când adoptă o decizie de corecție financiară în materie de fonduri structurale. Examinarea primului aspect al acestui motiv, referitor la pretinsa încălcare a dreptului Uniunii de către Tribunal în ceea ce privește modalitățile de aplicare a termenului menționat, va fi efectuată, dacă va fi cazul, în al doilea rând.
- a) Cu privire la al doilea aspect al primului motiv
- i) Cu privire la admisibilitate
- 65 În ceea ce privește admisibilitatea celui de al doilea aspect al primului motiv, trebuie să se respingă cauza de inadmisibilitate invocată în această privință de Regatul Spaniei.

- 66 Desigur, potrivit unei jurisprudențe constante, un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere (a se vedea în special Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia, C-352/98 P, EU:C:2000:361, punctul 34, Hotărârea din 6 martie 2003, Interporc/Comisia, C-41/00 P, EU:C:2003:125, punctul 15, precum și Hotărârea din 12 septembrie 2006, Reynolds Tobacco și alții/Comisia, C-131/03 P, EU:C:2006:541, punctul 49).
- 67 Totuși, în speță, Comisia nu se limitează să repete sau să reproducă textual motivele și argumentele pe care le-a prezentat în fața Tribunalului, ci contestă în fața Curții interpretarea sau aplicarea dreptului Uniunii realizată de Tribunal în hotărârea atacată.
- 68 Astfel, în susținerea celui de al doilea aspect al primului motiv al recursului, Comisia susține în esență că Tribunalul a încălcat dreptul Uniunii prin faptul că a considerat că acesta prevede un termen pe care respectiva instituție este obligată să îl respecte atunci când efectuează o corecție financiară și indică, în cererea de recurs, argumentele juridice pe care se întemeiază în această privință.
- 69 Rezultă că al doilea aspect al primului motiv al Comisiei este admisibil.

ii) Cu privire la fond

- 70 În ceea ce privește temeinicia primului motiv, din perspectiva celui de al doilea aspect, trebuie amintit că Curtea a statuat în repetate rânduri că, deși reglementarea Uniunii în vigoare până la sfârșitul anului 1999 nu stabilește un termen pentru adoptarea unei decizii de corecție financiară de către Comisie, în schimb, reglementarea Uniunii aplicabilă începând din anul 2000 prevede un astfel de termen legal (a se vedea Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 75-82, Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 75-82, Hotărârea din 22 octombrie 2014, Spania/Comisia, C-429/13 P, EU:C:2014:2310, punctul 29, Hotărârea din 4 decembrie 2014, Spania/Comisia, C-513/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2412, punctul 36, Hotărârea din 24 iunie 2015, Germania/Comisia, C-549/12 P și C-54/13 P, EU:C:2015:412, punctul 81, precum și Hotărârea din 24 iunie 2015, Spania/Comisia, C-263/13 P, EU:C:2015:415, punctul 50).
- 71 În Hotărârea din 24 iunie 2015, Germania/Comisia (C-549/12 P și C-54/13 P, EU:C:2015:412, punctul 96), și în Hotărârea din 24 iunie 2015, Spania/Comisia (C-263/13 P, EU:C:2015:415, punctul 60), Curtea a calificat, de altfel, jurisprudența menționată drept „stabilită”.
- 72 Prin urmare, atunci când a apreciat, la punctul 22 din hotărârea atacată, că adoptarea de către Comisie a unei decizii de corecție financiară în temeiul Fondului de coeziune era condiționată, începând din anul 2000, de respectarea unui anumit termen, Tribunalul, departe de a săvârși o eroare de drept, nu a realizat decât o aplicare adecvată a jurisprudenței Curții în materie.
- 73 Trebuie precizat în acest context că argumentele invocate de Comisie în vederea repunerii în discuție a acestei jurisprudențe nu pot fi primite.
- 74 În primul rând, este lipsită de relevanță din perspectiva aprecierii regularității formale a unei decizii precum cea în discuție în speță teza Comisiei potrivit căreia constatarea că, începând din anul 2000, adoptarea unei decizii de corecție financiară în materie de fonduri structurale este supusă respectării unui termen legal de către instituția menționată ar fi contrazisă de mai multe decizii ale Curții. Astfel, ar decurge din aceste decizii că Curtea a respins argumentul pe care diferite state membre l-au întemeiat pe faptul că, la adoptarea deciziei contestate de acestea, Comisia depășise termenul prevăzut în acest scop.

- 75 Astfel, pe de o parte, Hotărârea din 27 ianuarie 1988, Danemarca/Comisia (349/85, EU:C:1988:34, punctul 19), Hotărârea din 6 octombrie 1993, Italia/Comisia (C-55/91, EU:C:1993:832, punctul 69), Hotărârea din 4 iulie 1996, Grecia/Comisia (C-50/94, EU:C:1996:266, punctul 6), și Hotărârea din 22 aprilie 1999, Țările de Jos/Comisia (C-28/94, EU:C:1999:191, punctul 51), invocate în această privință de Comisie, au legătură cu reglementarea Uniunii în materie de FEOGA care nu cuprindea atunci nicio dispoziție care să poată fi considerată comparabilă cu normele de drept al Uniunii care au determinat Curtea să constate cele enunțate la punctul anterior.
- 76 În plus, reglementarea în materie de FEOGA relevantă în cauzele vizate de Comisie era aplicabilă mult anterior anului 2000, astfel încât hotărârile Curții pronunțate în aceste cauze nu au nicio incidență asupra jurisprudenței pe care Comisia intenționează să o repună în discuție în prezentul recurs.
- 77 Pe de altă parte, în ceea ce privește Ordonanța din 22 ianuarie 2010, Grecia/Comisia (C-43/09 P, nepublicată, EU:C:2010:36), invocată de asemenea de către Comisie, este suficient să se arate că nici Regulamentul nr. 1386/2002, nici Regulamentul nr. 1083/2006 nu erau aplicabile *ratione temporis* în cauza care a făcut obiectul ordonanței menționate.
- 78 În al doilea rând, trebuie constatat că teza Comisiei este întemeiată pe modul de redactare a articolului H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, în versiunea sa în limba spaniolă, potrivit căreia termenul de trei luni prevăzut în acesta este în legătură cu lipsa acordului dintre părți.
- 79 Or, astfel cum a subliniat Curtea la punctele 52 și 53 din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156), și din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), sensul dispoziției menționate este diferit în funcție de versiunile lingvistice ale acesteia, întrucât reiese din versiunea în limba franceză a acesteia că termenul de trei luni pe care îl prevede se raportează la adoptarea deciziei de corecție financiară.
- 80 Curtea a dedus de aici la punctul 55 din aceste hotărâri că, în vederea asigurării unei interpretări și a unei aplicări uniforme a aceluiași text ale cărui versiuni lingvistice diferă, dispoziția în cauză nu trebuie interpretată în funcție de o anumită versiune lingvistică, ci în funcție de contextul și de finalitatea reglementării din care face parte.
- 81 De aceea, la finalul unei analize sistematice a reglementării relevante a Uniunii, Curtea a interpretat dispoziția menționată în sensul că, începând din anul 2000, Comisia este obligată să respecte un termen legal pentru adoptarea unei decizii de corecție financiară (a se vedea Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 56-82, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 56-82).
- 82 În al treilea rând, teza susținută de Comisie se dovedește contradictorie.
- 83 Astfel, chiar această instituție a avut, cu mai multe ocazii în trecut, o abordare diametral opusă în raport cu cea pe care o susține în cadrul prezentului recurs.
- 84 Astfel cum Curtea a avut deja ocazia să arate în Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 81), și în Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 81), articolul 18 din Regulamentul nr. 1386/2002, conform căruia Comisia a stabilit modalitățile de aplicare a Regulamentului nr. 1164/94 modificat, nu poate fi interpretat decât în sensul că ar confirma existența unui termen legal în vederea adoptării unei decizii de corecție financiară.
- 85 În plus, astfel cum Curtea a arătat la punctul 83 din aceste hotărâri, o interpretare identică rezultă din modul de redactare folosit de Comisia însăși în Comunicarea (2011) C 332/01 către Parlamentul European, Consiliu și Curtea de Conturi referitoare la conturile anuale ale Uniunii Europene – Exercițiul financiar 2010 (JO 2011, C 332, p. 1), în care se precizează, la pagina 63, în legătură cu

punerea în aplicare a corecțiilor financiare în temeiul politicii de coeziune că, atunci când statul membru nu este de acord cu corecția cerută sau propusă de Comisie în urma unei proceduri formale în contradictoriu cu acesta, care include suspendarea plăților în favoarea programului, „Comisia are la dispoziție trei luni de la data unei audieri formale cu statul membru (șase luni pentru programele 2007-2013) să adopte o decizie formală de corecție financiară și emite un ordin de recuperare pentru a obține rambursarea din partea statului membru”.

86 Având în vedere considerațiile ce precedă, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca nefondat.

b) Cu privire la primul aspect al primului motiv

87 În ceea ce privește primul aspect al primului motiv, acesta privește în esență aspectul dacă, astfel cum afirmă Comisia, articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat, în vigoare între anii 2000 și 2006, reglementează procedura aplicabilă *ratione temporis* deciziei în litigiu, astfel încât Tribunalul ar fi aplicat în mod eronat articolul 100 din Regulamentul nr. 1083/2006, care a înlocuit Regulamentul nr. 1164/94 modificat.

88 În această privință, argumentația formulată de Comisie în susținerea recursului nu este fondată.

89 Trebuie amintit că Curtea a statuat cu mai multe ocazii că rezultă din articolul 108 din Regulamentul nr. 1083/2006 că articolul 100 din acesta este aplicabil începând de la 1 ianuarie 2007, inclusiv în cazul programelor aprobate anterior acestei date, dar încă în curs (a se vedea Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 98, Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 98, Hotărârea din 22 octombrie 2014, Spania/Comisia, C-429/13 P, EU:C:2014:2310, punctul 31, Hotărârea din 4 decembrie 2014, Spania/Comisia, C-513/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2412, punctul 45, Hotărârea din 24 iunie 2015, Germania/Comisia, C-549/12 P și C-54/13 P, EU:C:2015:412, punctul 84, precum și Hotărârea din 24 iunie 2015, Spania/Comisia, C-263/13 P, EU:C:2015:415, punctul 53).

90 Trebuie precizat în acest context că modul de redactare a articolului 108 al doilea paragraf din regulamentul menționat nu lasă loc la îndoieli cu privire la sensul și la domeniul său de aplicare. Astfel, conform primei sale teze, dispozițiile enumerate în acesta sunt aplicabile de la 1 august 2006 „numai pentru programele din perioada 2007-2013”. În schimb, potrivit celei de a doua teze, „celelalte dispoziții sunt aplicabile de la 1 ianuarie 2007”, fără vreo altă precizare și deci în mod general.

91 Or, printre „celelalte dispoziții”, în sensul celei de a doua teze a articolului 108 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1083/2006, figurează articolul 100 din acest regulament, care se aplică astfel ca atare de la 1 ianuarie 2007.

92 O astfel de aplicare a articolului 100 menționat, intitulat „Procedură”, se justifică cu atât mai mult cu cât este în conformitate cu principiul potrivit căruia normele de procedură sunt de aplicare imediată (a se vedea în special Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctul 98, și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctul 98).

93 De altfel, în speță, nu reiese din niciun element al litigiului că o normă nouă de drept a fost aplicată unei situații juridice născute și încheiate definitiv sub imperiul legii vechi. Dimpotrivă, Comisia nu a început procedura de corecție financiară decât la o dată ulterioară intrării în vigoare a Regulamentului nr. 1083/2006, iar audierea părților a avut loc la mai mult de trei ani și jumătate de la data la care a devenit aplicabil articolul 100 din regulamentul menționat.

- 94 În măsura în care Comisia se întemeiază pe articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1083/2006, trebuie subliniat că această dispoziție are ca obiect stabilirea regimului tranzitoriu pentru fondurile structurale care au fost aprobate pe baza unei reglementări a Uniunii în vigoare până la 31 decembrie 2006, dar care continuă după această dată și a căror încheiere are loc la o dată ulterioară.
- 95 Astfel, regimul tranzitoriu prevăzut privește normele de fond aplicabile în această privință, astfel cum reiese, de altfel, din utilizarea termenilor „intervenție” și „proiect” la articolul 105 menționat, precum și din cuprinsul alineatelor (2) și (3) ale acestuia, iar nu norme de natură procedurală, în cazul cărora este aplicabilă regula de principiu amintită la punctul 92 din prezenta hotărâre.
- 96 În consecință, respectiva dispoziție tranzitorie enunțată la articolul 105 din Regulamentul nr. 1083/2006 nu este aplicabilă termenului procedural pe care Comisia este obligată să îl respecte atunci când adoptă o decizie de corecție financiară în temeiul acestui regulament.
- 97 Mai trebuie să se adauge că, atât din punct de vedere logic, cât și practic, nu ar avea niciun sens ca articolul 100 din Regulamentul nr. 1083/2006, care impune Comisiei obligația să adopte decizia de corecție financiară în termen de șase luni de la data audierii, să fie aplicabil de la 1 ianuarie 2007, dar numai pentru programele din intervalul 2007-2013, după cum pretinde Comisia. Astfel, pentru acest interval 2007-2013, problema corecției financiare nu se pune începând cu anul 2007, ci numai după mai mulți ani, cu ocazia încheierii proiectelor. Aplicarea acestei reglementări în materie de termen, astfel cum este prevăzută la articolul 100 din regulamentul menționat, de la începutul anului 2007 nu își produce, așadar, efectul util decât în măsura în care această regulă vizează o campanie deja în curs la acea dată.
- 98 În aceste condiții, Tribunalul nu a săvârșit o încălcare a dreptului Uniunii atunci când, la punctul 29 din hotărârea atacată, a aplicat articolul 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006.
- 99 În orice caz, chiar dacă, astfel cum susține Comisia, nu ar fi fost aplicabile în speță dispozițiile articolului 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006, ci cele ale articolului H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat coroborat cu articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1386/2002, este totuși evident că instituția menționată nu s-a conformat nici cerințelor în materie de termene prevăzute în aceste ultime două dispoziții atunci când a adoptat decizia în litigiu.
- 100 Astfel, reiese din jurisprudența Curții că articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat coroborat cu articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1386/2002 prevede că, pentru adoptarea unei decizii de corecție financiară, Comisia este obligată să respecte un termen de trei luni de la data audierii (a se vedea Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia C-192/13 P, EU:C:2014:2156, punctele 95 și 102, precum și Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia, C-197/13 P, EU:C:2014:2157, punctele 95 și 102).
- 101 Prin urmare, primul aspect al primului motiv trebuie de asemenea respins și, în consecință, primul motiv este în întregime nefondat.

B – *Cu privire la al doilea motiv*

1. Argumentația părților

- 102 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a stabilit că termenul în care această instituție trebuie să adopte decizia de corecție financiară este imperativ, iar nerespectarea sa constituie o încălcare a normelor fundamentale de procedură care determină nevaliditatea unei decizii adoptate după expirarea acestui termen.

- 103 Comisia precizează că nu invocă acest motiv decât cu titlu subsidiar, în ipoteza în care Curtea fie respinge motivul său principal, pentru motivul că această instituție trebuie să adopte decizia în litigiu în termenul stabilit la articolul 100 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1083/2006, fie admite interpretarea Comisiei potrivit căreia acest regulament nu este aplicabil *ratione temporis*, dar decide totuși că articolul H alineatul (2) din anexa II la Regulamentul nr. 1164/94 modificat impune un termen pentru adoptarea unei decizii.
- 104 În fiecare dintre aceste două cazuri, Comisia contestă motivarea hotărârii atacate în ceea ce privește natura termenului acordat instituției menționate în vederea adoptării unei decizii de corecție financiară.
- 105 Potrivit Comisiei, punctele 28, 30, 31, precum și 33-36 din hotărârea atacată se îndepărtează de la jurisprudența „tradițională” a Curții pe care Tribunalul a urmat-o anterior. În această privință, Comisia face trimitere la mai multe hotărâri ale Curții pronunțate în materie de FEOGA, din care ar rezulta că nu există niciun termen imperativ pentru adoptarea deciziilor de corecție financiară. O astfel de abordare ar fi în concordanță cu scopul esențial al unei decizii de corecție financiară, care constă în protejarea intereselor financiare ale Uniunii, Comisia fiind obligată să garanteze că cheltuielile efectuate în acest context sunt conforme cu dreptul Uniunii.
- 106 Faptul că nu a fost prevăzută nicio sancțiune în cazul nerespectării acestui termen ar trebui interpretat în sensul că acesta nu este obligatoriu, ci numai orientativ.
- 107 Prin urmare, nerespectarea termenului nu ar afecta legalitatea deciziei Comisiei, cu excepția cazului în care statul membru demonstrează că întârzierea cu care a fost adoptată această decizie a adus atingere intereselor sale. Or, în general, întârzierea ar fi cauzată de necesitatea de a continua dialogul cu statul membru vizat și de comunicarea de către acesta din urmă a unor informații noi ulterior audierii, astfel încât interesele statului membru să fie luate în considerare în mod adecvat. În speță, Regatul Spaniei nu ar fi stabilit modul în care nerespectarea termenului i-ar fi adus prejudicii și, în orice caz, depășirea termenului nu poate fi considerată nerezonabilă.
- 108 Comisia concluzionează că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin anularea deciziei în litigiu pentru motivul că Comisia a adoptat-o în afara termenului.
- 109 Regatul Spaniei susține că al doilea motiv invocat de Comisie trebuie să fie respins ca nefondat.

2. Aprecierea Curții

- 110 În scopul de a se statua cu privire la temeinicia acestui motiv, calificat de Comisie drept subsidiar, trebuie arătat că, pentru motive identice celor care figurează la punctele 74-76 din prezenta hotărâre, argumentația pe care această instituție intenționează să o deducă din Hotărârea din 27 ianuarie 1988, Danemarca/Comisia (349/85, EU:C:1988:34, punctul 19), din Hotărârea din 6 octombrie 1993, Italia/Comisia (C-55/91, EU:C:1993:832, punctul 69), din Hotărârea din 4 iulie 1996, Grecia/Comisia (C-50/94, EU:C:1996:266, punctul 6), și din Hotărârea din 22 aprilie 1999, Țările de Jos/Comisia (C-28/94, EU:C:1999:191, punctul 51), este lipsită de relevanță.
- 111 În rest, trebuie să se constate că, în hotărârea atacată, Tribunalul a aplicat principiile aflate la baza jurisprudenței Curții astfel cum rezultă din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156), și din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157).
- 112 Această jurisprudență a Curții nu se întemeiază numai pe o analiză a sistemului și a scopului de ansamblu al reglementării Uniunii în materie de fonduri structurale (punctele 56-84 din aceste hotărâri), ci și pe alte considerente, precum gestionarea rațională și diligentă atât a bugetului Uniunii,

cât și a celor ale statelor membre, precum și respectarea principiilor bunei administrări și cooperării loiale între instituții și statele membre (punctele 86-88 din hotărârile menționate). Curtea a subliniat de asemenea că interpretarea pe care a consacrat-o în jurisprudența menționată nu poate determina niciun inconvenient de ordin practic întrucât lasă Comisiei o perioadă suficientă pentru a-și adopta decizia în mod valabil (punctul 85 din aceleași hotărâri).

- 113 În ceea ce privește, mai exact, sancțiunea nerespectării de către Comisie a termenului stabilit pentru a adopta o decizie de corecție financiară, Curtea a statuat, la punctul 102 din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-192/13 P, EU:C:2014:2156), și din Hotărârea din 4 septembrie 2014, Spania/Comisia (C-197/13 P, EU:C:2014:2157), că, contrar susținerilor Comisiei, împrejurarea că reglementarea pertinentă a Uniunii nu prevede în mod expres că, în cazul nerespectării termenului stabilit pentru adoptarea unei decizii de corecție financiară, Comisia nu mai poate adopta o astfel de decizie este lipsită de relevanță, dat fiind că prevederea unui termen în cadrul căruia trebuie adoptată o decizie de această natură este prin ea însăși suficientă.
- 114 În continuare, la punctul 103 din aceste hotărâri, Curtea a subliniat că nerespectarea normelor de procedură referitoare la adoptarea unui act cauzator de prejudicii constituie o încălcare a unor norme fundamentale de procedură care trebuie invocate de instanța Uniunii chiar din oficiu și că faptul că Comisia nu a adoptat decizia în litigiu în termenul stabilit de legiuitorul Uniunii constituie o încălcare a unor norme fundamentale de procedură.
- 115 Ulterior, această jurisprudență a fost confirmată în mai multe rânduri de către Curte, astfel cum reiese în special din Hotărârea din 22 octombrie 2014, Spania/Comisia (C-429/13 P, EU:C:2014:2310), din Hotărârea din 4 decembrie 2014, Spania/Comisia (C-513/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2412), din Hotărârea din 24 iunie 2015, Germania/Comisia (C-549/12 P și C-54/13 P, EU:C:2015:412), precum și din Hotărârea din 24 iunie 2015, Spania/Comisia (C-263/13 P, EU:C:2015:415).
- 116 Trebuie precizat în acest context că termenul în discuție în speță a fost stabilit în mod clar și precis de legiuitorul Uniunii și că, contrar celor prevăzute de Regulamentul nr. 1303/2013, Regulamentul nr. 1083/2006 nu ține seama în această privință de continuarea dialogului dintre părți în urma audierii.
- 117 Or, într-o Uniune de drept, revine instanțelor sale sarcina de a asigura respectarea unei astfel de reguli cu caracter general, dacă este cazul prin sancționarea chiar din oficiu a oricărei încălcări a acesteia. Principiile legalității și securității juridice se opun astfel ca un termen prevăzut de un regulament al Uniunii pentru adoptarea unui act cauzator de prejudiciu să fie considerat a avea numai un caracter orientativ, iar nerespectarea unui astfel de termen de către autorul actului să nu afecteze validitatea acestuia din urmă.
- 118 În aceste condiții, nu se poate reproșa Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept atunci când s-a întemeiat pe jurisprudența constantă a Curții în materie pentru a anula decizia în litigiu pentru încălcarea unor norme fundamentale de procedură, astfel încât cel de al doilea motiv nu poate decât să fie înlăturat.
- 119 Întrucât niciunul dintre motivele Comisiei nu a fost admis, recursul trebuie respins în întregime.

VI – Cu privire la cheltuielile de judecată

- 120 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

- 121 Articolul 138 din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, prevede la alineatul (1) că partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 122 Întrucât Regatul Spaniei a solicitat obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.
- 123 Articolul 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acest regulament, prevede că statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.
- 124 În consecință, Regatul Țărilor de Jos suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă Comisia Europeană la plata cheltuielilor de judecată.**
- 3) Regatul Țărilor de Jos suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături